

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Szegedi Ítéltábla a Dobozy Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Dobozy Leventéné dr. Balázs Mária ügyvéd) által képviselt **I.rendű felperes neve (címe)** alatti lakos felperesnek - a Juhász Társas Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Juhász István ügyvéd) által képviselt **I.rendű alperes neve (címe)** alatti lakos I. r. és **II.rendű alperes neve(címe)** alatti lakos II. r. alperesek ellen öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Békés Megyei Bíróság 2008. február 20. napján kelt 12.P.20.082/2007/34. számú ítélete ellen a felperes részéről 37. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a megfellebbezett rendelkezéseit **helybenhagyja.**

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alpereseknek 500.000.- (Ötszázezer) Ft másodfokú eljárási költséget.

Köteles a felperes megfizetni az államnak az APEH felhívására 900.000.- (Kilencszázezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S :

Az I. r. alperes a felperes édesanyja, a II. r. alperes a felperes néhai testvérének gyermeke. A felperes korábban közösen gazdálkodott szüleivel, illetve szívességi lakáshasználóként lakott azok ingatlanában. Az ingatlanban végzett felújítási, korszerűsítési munkák, illetve a közös gazdálkodásból eredően elszámolási vitája keletkezett velük. Ezek kapcsán a Battonyai Városi Bíróság előtt P.20.432/2000. és P.20.277/2001. szám alatt peres eljárást kezdeményezett velük szemben. A pereskedés következtében a kapcsolatot egymással megszakították.

Az I. r. alperes és házastársa, néhai **örökhagyó** a II. r. alperes jogelődjét, **(személy neve)** a 2001. október 11. napján kelt öröklési szerződéssel a halálukkor meglévő valamennyi ingó- és ingatlanvagyonuk örökösevé tették, aki ennek fejében kötelezettséget vállalt az örökhagyók tartására, ápolására, gondozására, haláluk esetére illő eltemetetésükre. A felek a szerződésben rögzítették, hogy közös háztartásban élnek, az örökös az örökhagyók tartásáról saját költségén gondoskodik, az örökhagyók jövedelmükkel szabadon rendelkeznek.

Az öröklési szerződés megkötésekor az I. r. alperes 67, néhai **örökhagyó** 73 éves volt, aki ezt megelőzően több szívinfarktuson esett át. A szerződés megkötésekor önmaguk ellátására, önálló életvitelre képesek voltak, egészségi állapotuk életkoruknak megfelelő volt. Néhai **II.r. alperes jogelődje** óvónő szakképesítéssel rendelkezett, a szerződéskötést megelőzően több munkahelyen dolgozott és időszakosan munkanélküli is volt. Egyedül nevelte a II. r. alperest. A szerződéskötést követően az örökhagyóval és a II. r. alperessel közösen folytattak családi gazdálkodást. Erre vonatkozóan 2002. március 8. napján született közöttük megállapodás, mely szerint néhai **II.r. alperes jogelődjét** a befolyó jövedelem 40 %-a illeti meg. Munkaviszonya 2002. június 30. napját követő megszűnését követően a család ellátásával foglalkozott, illetve részt vett a családi gazdálkodásban: szállította a munkásokat, ügyintéző tevékenységet látott el, szükséghez képest fizikai munkát végzett.

Örökhagyó 2006. február 14. napján elhalálozott, majd 2006. szeptember 3-án az örökös, **II.r. alperes jogelődje** is váratlanul elhunyt. A közjegyző néhai **örökhagyó** hagyatékát - az öröklési szerződés alapján - édesanyja, **II.r. alperes jogelődje** kiesése folytán a II. r. alperesnek adta át ideiglenes hatállyal.

A felperes keresetében az I. r. alperes és néhai **örökhagyó**, valamint néhai **II.r. alperes jogelődje** között 2001. október 11. napján kötött öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítását kérte. Keresetét elsődlegesen néhai **II.r. alperes jogelődje** szerződéskori cselekvő-képtelenségére alapította. Másodlagosan arra hivatkozott, hogy a szerződés a Ptk. 207. § (4) bekezdése alapján színllett, mert a vagyontárgyak nem visszterhesen kerültek átruházásra. Ennek alátámasztásaként hivatkozott arra, hogy néhai **II.r. alperes jogelődje** sem anyagi helyzeténél, sem fizikai állapotánál fogva nem volt alkalmas az örökhagyók tartására, gondozására. A szerződés célja az volt, hogy a felperest az öröklésből kirekessze, a kötelesrésztől megfossza, ezért az jóerkölcsbe is ütközik.

Az alperesek ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította, kötelezte a felperest 1.000.000.-Ft perköltség megfizetésére, valamint rendelkezett a felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt illeték megfizetéséről. Határozatának indokolása szerint a felperes nem bizonyította, hogy néhai **II.r. alperes jogelődje** a szerződéskötéskor nem rendelkezett az ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel. Alaptalannak találta az öröklési szerződés színllettségére vonatkozó felperesi hivatkozást is. **tanú 1** tanúvallomása alapján csupán azt találta

megállapíthatónak, hogy **örökhagyó** a leányát a felperessel szemben előnyben kívánta részesíteni. Ebből azonban nem következik a felperes kisemmizésére irányuló szándéka, hanem az, hogy a kedvezőtlenebb helyzetben, gyengébb adottságokkal rendelkező gyermekét segíteni kívánta, számára kívánt jobb életfeltételeket biztosítani. A viszony megromlása folytán a szülők a felperesre, mint támaszra már nem számíthattak, ez nyilvánvalóan közrejátszott a szerződéskötésnél. Az kétségtelenül megállapítható, hogy a vállalt kötelezettségeknek jelentősebb eleme volt a gondoskodás, mint az eltartó saját vagyonából való tartás, mivel a néhai örökös jövedelme nem tette lehetővé az örökhagyók számára olyan színvonalú életfeltételek biztosítását, mint amelyet a saját jövedelmük és vagyonuk biztosított. Tény azonban, hogy az örökös a családi gazdálkodás irányításában, az ügyintézésben tevékenyen részt vett az eltartott örökhagyó személyes helytállását szükség szerint pótolva, így ennek ellenértéke ugyancsak az eltartott örökhagyók szükségleteinek kielégítését volt hivatott fedezni. Rámutatott, hogy a nyújtott tartásnak az eltartott igényeihez kell igazodnia. A szerződés nem teljesítése vagy nem megfelelő teljesítése arra ad alapot, hogy a jogosult az öröklési szerződés megszüntetését kérje, de a szerződés érvényességét ez nem érinti. Nem ütközik jóerkölcsbe az öröklési szerződés azért, mert a szülő csupán egyik gyermekét teszi a vállalt tartás és gondozás fejében örökösévé. Ez a felek szerződési szabadságából, a szerződés társadalmi rendeltetéséből és céljából következik.

Az ítélet ellen a felperes élt fellebbezéssel, annak kereseti kérelme szerinti megváltoztatása iránt. Változatlan álláspontja szerint a szerződés tartalmát tekintve színlte, annak célja nem a tartás biztosítása, hanem a felperes kijátszása volt. Az öröklési szerződésnek érvényességi feltétele, hogy az örökös a saját vagyona terhére vállal tartást, továbbá az is, hogy ezt a tartást foganatosítsa. Önmagában nem elégséges az a feltételezés, hogy a tartási szolgáltatásokat majd szükség esetén nyújtja. Nem lehet tehát érvényes egy olyan szerződés, amely esetén az eltartót és annak gyermekét maguk az örökhagyók tartják el. A beszerzett APEH igazolás alapján az eltartó örökös nem rendelkezett olyan jövedelemmel, amelyből fedezni tudta volna az eltartottak korábbi életszínvonalához igazodó tartás költségeit. A szerződés jóerkölcsbe is ütközik, mert valótlan tartalmú, hiszen az örökhagyók anyagi helyzetüknél fogva nem szorultak tartásra. Ilyen körülmények között a szerződés nem irányulhatott másra, mint hogy a felperest a kötelesrésztől megfossza. Előadta, hogy a közte és a szülei közötti viszony nem neki felróhatóan romlott meg, a szülei zárkóztak el attól, hogy az ingatlanra fordított beruházásait megtérítsék. Ugyanakkor az ennek megtérítése iránti perben vele szemben havi 50.000.-Ft lakáshasználati díjat érvényesítettek. A viszony megromlása tekintetében szintén nem róható a terhére az, hogy nem adott a szüleinek kölcsön 10.000.000.-Ft-ot arra, hogy az elhunyt testvére részére ingatlant vásároljanak. Figyelmen kívül hagyta az elsőfokú bíróság azt is, hogy a szerződés tárgyát képező vagyon kb. 100 millió forint értéket képvisel, így az egyébként öröklés címén az eltartónak jutó összeg is megfelelő fedezetet biztosított volna a tartásra.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték. Hangsúlyozták, a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján megállapítást nyert, hogy az örökös egészségi állapota, fizikai erőnléte alkalmassá tette őt a tartási szolgáltatások

teljesítésére. A szerződés nem zárta ki azt, hogy az örökhagyók saját tartásukhoz hozzájáruljanak. Kiemelték, hogy a felperessel való viszony megromlása miatt az örökhagyók csak **II.r. alperes jogelődje** nevű gyermekükre számíthattak időskori tartásuk és gondozásuk során.

A fellebbezés **nem alapos.**

Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a tényállást helyesen állapította meg, abból a jogszabályoknak megfelelő következtetést vont le, ezért érdemi döntése helytálló, ítéletét kifogástalanul megindokolta. A felperes fellebbezésében megjelölt tényeket és körülményeket az elsőfokú bíróság eljárásában értékelte, maradéktalanul betartotta az anyagi és eljárási szabályokat, ezért ítéletét az ítéletábra a Pp. 253. § (2) bekezdése és a Pp. 254. § (3) bekezdése alapján helyes indokai szerint helybenhagyta.

A fellebbezés kapcsán az alábbiakat emeli ki:

A Ptk. 207. § (5) bekezdése szerint a színlelt szerződés semmis, ha pedig az más szerződést leplez, a szerződést a leplezett szerződés alapján kell megítélni. A szerződés színlelt volta akkor állapítható meg, ha a felek egyáltalán nem kívántak szerződést kötni, vagy ha a felek szándéka kölcsönösen más tartalmú szerződés megkötésére irányult, mint amit kötöttek.

A Ptk. 655. § (1) bekezdése szerint öröklési szerződéssel az örökhagyó arra kötelezi magát, hogy a vele szerződő felet tartás vagy életjáradék fejében örökösévé teszi. Az öröklési szerződésnek a szerződéses örökös részéről szükségszerű tartalma tehát kötelezettség vállalása az örökhagyó tartására, illetve életjáradék fizetésére a Ptk. 586. § (1) és (3) bekezdésében, illetve 591. § (1) bekezdésében írt tartalommal. Az ettől eltérő tartalmú öröklési szerződés érvénytelen. A szerződés írásba foglalt tartalmával szemben a felperes keresete folytán a bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a felek szándéka valóban a szerződésben részletezett tartási jellegű szolgáltatások örökös által teljesítésére, illetve az örökhagyók általi igénybevételeire vagy pedig az örökhagyó vagyonának teljes egészében az örökös részére történő ingyenes juttatására irányult, megfosztva ezzel a felperest kötelesrész iránti igényétől.

Az öröklési szerződésnek, ahogyan a tartási szerződésnek is, alapja a bizalmi viszony. Nem vitatott tény, hogy a felperes és a szülei kapcsolata a szerződéskötés időpontjában a közöttük folyó pereskedések, illetve a földvásárlással kapcsolatos ügylet miatt (**tanú 2** vallomása, 19. számú jkv. 4. oldal) megszakadt. Az, hogy a családi kapcsolat kinek felróható módon romlott meg, e szempontból közömbös. Jelentősége annak van, hogy az örökhagyók e helyzet miatt a jövőre nézve nem várhattak a felperestől segítséget, támogatást, kizárólag lánygyermekükre számíthattak.

Helytállóan hivatkozott a felperes arra, a szerződés érvénytelenségét vonja maga után az, ha a szerződéses örökös kizárólag az örökhagyó vagyonából tartja el az örökhagyót,

miután az nem felel meg a Ptk. 655. § (1) bekezdése szerinti kógens szabálynak. Pusztá gondozás, gondviselés ellenében öröklési szerződés nem köthető érvényesen (BH. 1986/147, BDT. 2005/1161/I. Komplex Jogtár).

A jelen perben - ahogyan azt az elsőfokú bíróság helytállóan megállapította - nem bizonyítható, hogy a szerződő felek szándéka a fentiekre irányult.

Tény, hogy a néhai örökös kevésbé jó anyagi helyzetben volt, mint az örökhagyók. A szerződés érvényességének nem feltétele az örökhagyó anyagi rászorultsága, a szerződés éppen azt biztosítja számára, hogy meglévő jövedelmét szabadon felhasználhassa. A peradatokból kitűnően a néhai örökös rendelkezett a családi gazdálkodásból származó jövedelemmel, amelyből képes volt a tartási szolgáltatásokat - ha csak részben is - fedezni. A meghallgatott tanúk vallomása (**tanú 3, tanú 4, tanú 5, tanú 6**) alapján megállapítható, hogy személyes tevékenységével hozzájárult a családi vagyon működtetéséhez, amelyet az ő vagyoni értékű hozzájárulásaként, szolgáltatásaként kell értékelni. Ennek mértéke a szerződés érvényességét nem érinti. A nem megfelelő tartás nem teszi ugyanis a szerződést érvénytelenné (BH. 1996/641.).

Az ítélezési gyakorlat érvényesnek tekinti azt az öröklési szerződést, amelyben a gondozási, ápolási elemek dominálnak, de nem hiányzik teljesen a tartás anyagi fedezetének biztosítása, vagyis a szerződéses örökös saját jövedelméből, vagyonából való tartás (BDT. 2008/1724, BDT. 2005/1161/II., Komplex Jogtár). Helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a perbeni szerződésben jelentősebb súlyt kapott a személyes gondoskodás, de a fentiekben írtak szerint megállapítható az örökös vagyoni hozzájárulása is a szerződés teljesítéséhez. Ilyen körülmények között nem állapítható meg, hogy az örökhagyók ingyenes juttatásban kívánták részesíteni az örököst.

A meghallgatott tanúk (**tanú 7, tanú 8**) vallomása ezt nem cáfolja. A tanúk csak arról bírtak tudomással, hogy néhai **II.r. alperes jogelődje** lett szülei vagyonának az örököse. Az, hogy az ennek ellentételezéseként vállalt kötelezettségről tudomásuk nem volt, nem alkalmas a szerződés színleltségének az igazolására. Az elsőfokú bíróság helyesen értékelte **tanú 1** vallomását is, amikor megállapította, hogy az általa elmondottakból nem következik okszerűen a felperes kisemmizésére utaló szándék.

Az öröklési szerződés esetén - ahogyan a tartási szerződés tekintetében is - a tartásnak megfelelőnek, az eltartott igényeihez igazodónak kell lennie. Az a körülmény, hogy a vállalt tartási szolgáltatásokat az eltartott csak részben kívánja igénybe venni, a szerződés teljesítése körébe tartozó kérdés és a már fentiekben írtak szerint a szerződés érvényességét nem érinti.

A Ptk. 200. § (1) bekezdése alapján a felek a szerződés tartalmát szabadon állapítják meg. A szerződési szabadság elvéből következően a felek szabadon állapodhatnak meg a vállalt szolgáltatások körét és az annak ellentételezéséül szolgáló vagyont illetően. A szerződés jellegénél fogva szerencse elemet tartalmaz, ebből fakadóan a teljesített szolgáltatások nem feltétlen egyenértékűek az átruházott vagyontárggyal. Ezen okból

nincs mód a szerződés érvénytelenségének a megállapítására. Ezért alaptalan az a fellebbezési hivatkozás, amely szerint az örökös által vállalt tartásra az örökhagyó vagyonának őt törvényes öröklés címén megillető része is megfelelő fedezetet nyújtott volna.

A fellebbezés eredményre nem vezetett, ezért az ítéltábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest az alperesek 32/2003. (VIII. 22.) IM. rendelet alapján megállapított másodfokú perköltségének megfizetésére.

A személyes illetékeljegyzési jog folytán le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket a felperes az Itv. 74. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM. rendelet 13. § (2) bekezdése alapján köteles megfizetni.

S z e g e d, 2008. szeptember 24.

Dr. Kasza Ferenc
a tanács elnöke

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet
előadó bíró

Dr. Rakita Zsuzsanna
táblabíró